

Nr 26.

Ankom till riksdagens kansli den 10 maj 1935 kl 7 f. m.

Utlåtande i anledning av väckta motioner rörande ändrade bestämmelser angående moderskapsunderstöd med mera.

Andra lagutskottet har till behandling i ett sammanhang förehaft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nämligen motionerna i andra kammaren nr 131 av herr *Spångberg m. fl.* och nr 196 av fru *Nordgren m. fl.*

I motionen II: 131 har hemställts, »att riksdagen måtte i skrivelse till regeringen anhålla om skyndsamt utredning och förslag till lag om moderskaps-hjälp enligt följande huvudlinjer:

1) dels ersättning enligt fastställd taxa för läkarvård, biträde av barnmorska vid förlossningen (barnmorskevård) eller för vård å förlossningsanstalt;

2) dels ett grundbelopp av etthundra kronor om för kvinnan eller, där hon är gift och sammanlever med sin man, för makarna tillsammans vid senaste taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt icke upptagits beskattningsbart belopp, uppgående till minst ettusensexhundrafemtio kronor;

3) dels ock ett understöd i penningar för varje dag (moderskapspenning) under en tid av sex veckor efter nedkomsten eller, om speciella komplikationer inträffa, under den tid som erfordras lägst med följande belopp:

om den beskattningsbara årsinkomsten ej uppgår till 150 kronor med sju kronor,

om den beskattningsbara årsinkomsten uppgår till 150 men ej till 300 kronor med sex kronor 30 öre,

om den beskattningsbara årsinkomsten uppgår till 300 men ej till 450 kronor med fem kronor 60 öre,

om den beskattningsbara årsinkomsten uppgår till 450 men ej till 600 kronor med fyra kronor 90 öre,

om den beskattningsbara årsinkomsten uppgår till 600 men ej till 750 kronor med fyra kronor 20 öre,

om den beskattningsbara årsinkomsten uppgår till 750 men ej till 900 kronor med tre kronor 50 öre,

om den beskattningsbara årsinkomsten uppgår till 900 men ej till 1,050 kronor med två kronor 80 öre,

om den beskattningsbara årsinkomsten uppgår till 1,050 men ej till 1,200 kronor med två kronor 10 öre,

om den beskattningsbara årsinkomsten uppgår till 1,200 men ej till 1,350 kronor med en krona 40 öre,

om den beskattningsbara årsinkomsten uppgår till 1,350 men ej till 1,500 kronor med 70 öre.

Hava vid sökande av moderskapshjälp förändringar inträtt i kvinnans ekonomiska läge efter taxeringsuppgifternas avlämnande, gäller hennes egen uppgift om sin ekonomiska ställning vid nedkomsten, vederbörligt styrkt av kommunal förtroendeman, och skall understödet utgå i enlighet med dessa hennes styrkta uppgifter.

4) Kvinna i förvärvsarbete, som viss tid per dag erhåller ledighet för barnets ammande, erhåller ersättning motsvarande arbetslönen under minst en timma per dag.»

I motionen II: 196 har hemställts, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om *skyndsam* utredning angående förbättring av det statliga moderskapsunderstödet, varvid vissa synpunkter, som motionärerna framfört i motionen, borde komma under övervägande, samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Beträffande de skäl, som motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas här nedan, hänvisa till motionerna.

Över motionerna har utskottet i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver begärt yttrande av medicinalstyrelsen och socialstyrelsen, varjämte utskottet lämnat svenska sjukasseförbundet och svenska barnmorskeförbundet tillfälle att yttra sig över motionerna. Yttranden hava inkommit från ovan nämnda myndigheter och sammanslutningar samt finnas såsom bilagor A—D fogade vid detta utlåtande. Utskottet tillåter sig att hänvisa till yttrandenas innehåll.

Enligt 32 § i *Kungl. förordningen den 26 juni 1931 om erkända sjukassor* skall centralsjukkassa vid barnsbörd utgiva moderskapshjälp åt kvinnlig medlem, som omedelbart före barnsbörden varit medlem av erkänd sjukkassa under oavbrutet minst 270 dagar. Moderskapshjälpen skall omfatta dels ersättning enligt fastställd taxa för biträde av barnmorska vid förlossningen (barnmorskevård) eller för vård å allmän sal å förlossningsanstalt, dels ock ett understöd i penningar för varje dag (moderskapspenning) motsvarande den sjukpenning barnaföderskan är tillförsäkrad. Är hon icke tillförsäkrad sjukpenning eller tillförsäkrad sjukpenning till lägre belopp än 2 kronor, skall moderskapspenningen utgå med 2 kronor. Om centralsjukkassan utger ersättning för vård å förlossningsanstalt, äger kassan minska den kvinnan för vårdnadstiden tillkommande moderskapspenningen med belopp, som motsvarar kassans kostnader för vården. Om medlemmens familj eller annan för sitt uppehälle är väsentligen beroende av henne, får dock högst halva moderskapspenningen på detta sätt avdragas. Moderskapspenning skall utgivas för minst 30 och högst 56 dagar. För kvinna, som på grund av bestämmelserna i arbetarskyddslagen är förhindrad återtaga sitt arbete förrän viss tid efter barnsbörden, och som under viss tid före barnsbörden varit sysselsatt med sådant arbete, skall moderskapspenning utgå för minst 42 dagar. Villkor för moderskapshjälpens utgående är, att kvinnan under den tid understödet utgår avhåller sig från förvärvsarbete.

På grund av stadgande i 6 § *Kungl. kungörelsen den 26 juni 1931 angående statsbidrag åt sjukkassor* utgår statsbidrag med 1 krona för varje dag, för vilken centralsjukkas utgivit moderskapspenning med minst 2 kronor eller lämnat ersättning för vård å förlossningsanstalt. Har moderskapspenning av anledning, att sjukkas varit pliktig att vid tillfället utgiva sjukpenning, utgått med lägre belopp än 2 kronor, utgår statsbidraget med hälften av det utgivna beloppet. För dag, då moderskapspenning utgått även från annan centralsjukkas, utgör statsbidraget endast 50 öre eller, där moderskapspenningen av nyss berörd anledning varit mindre än 2 kronor, $\frac{1}{4}$ av det utgivna beloppet. Moderskapsbidrag utgår icke för dag, då medlem, vilken har stadigvarande anställning med full sysselsättning i statens tjänst, på grund härav åtnjutit avlöning eller annan ersättning med minst 1 krona. Vidare utgår statsbidrag (barnmorskebidrag) med hälften av centralsjukkas utgifter för året för understöd i form av ersättning för barnmorskevård enligt fastställd taxa.

Det direkt av statsmedel utgående offentliga moderskapsunderstödet skall enligt *Kungl. förordningen den 26 juni 1931 om moderskapsunderstöd* utgå till envar kvinna, som är i behov därav och vilken icke såsom medlem av erkänd sjukkas är berättigad till moderskaps hjälp från denna. Vidare har kvinna, som är intagen på fattigvårdsanstalt samt tvångsarbets- med flera anstalter, icke rätt till moderskapsunderstöd. Behovsprövningen skall vara av summarisk natur; behov skall i regel anses föreligga, om för kvinnan eller, om hon är gift, för båda makarna tillhoppa icke upptagits beskattningsbart belopp (d. v. s. sedan orts- och familjeavdrag verkställts), uppgående till minst 500 kronor. Förutsättning för understödets utgående är vidare, att kvinnan under tiden avhåller sig från förvärvsarbete. Understödstiden skall utgöra 30 dagar och understödet utgå med belopp, motsvarande statens moderskapsbidrag till sjukkassorna (alltså 1 krona per dag). För kvinna, som jämlikt arbetarskyddslagen är förhindrad att arbeta viss tid i samband med barnbörden, skall dock understödstiden utgöra 56 dagar. Ärenden rörande moderskapsunderstöd skola handläggas av centralsjukkas för den ort, där kvinnan är bosatt, med rätt för centralsjukkas att överlämna dessa ärenden, helt eller till en del, åt vederbörande lokalsjukkas. I samband med ansökan om understöd skall erläggas en anmälningsavgift av 2 kronor, vilket belopp tillfaller centralsjukkas såsom ersättning för dess arbete. Det åligger centralsjukkas att i samband med ansökans ingivande meddela kvinnan anvisning för erhållande av råd och upplysning rörande vård och skötsel under havandeskapet och förlossningen. Understödet skall i första hand användas till barnmorskevård eller vård å förlossningsanstalt, varför häremot svarande belopp skall av kassan innehållas och på begäran tillhandahållas barnmorska resp. anstalt.

I 17 § av *lagen den 29 juni 1912 om arbetarskydd* återfinnes denna lags stadgande om arbetsvila i samband med barnbörd. Enligt nämnda stadgande får kvinna, som fött barn, icke användas till arbete, som avses med förbud, vilket meddelats i 10 § första stycket av samma lag, under de sex första vec-

korna efter barnsörden, därest icke med läkarintyg styrkes, att hon utan men för sig eller barnet tidigare kan börja arbetet. Förbudet i 10 § första stycket avser bergverks-, bruks-, fabriks-, hantverks- eller annat industriellt arbete eller byggnadsarbete, ändå att det ej är att hänföra till industriellt arbete, eller arbete med transport av personer eller gods, dock med undantag för distribution av varor eller uträttande av bud eller ärenden.

I motionen II:196 har anförts, bland annat:

Med den tolkning tillsyningsmyndigheten givit åt sjukkaskeförordningens bestämmelser om barnmorskevärd, nämligen att centralkassa allenast är skyldig att lämna ersättning, enligt taxa, för själva förlossningshjälpen, men icke för efterskötseln under de 9 å 10 dagar en normalt förloppande barnsäng räcker, få somliga barnaföderskor själva bära en del av barnmorskekostnaderna, medan andra få dessa helt täckta av kassan. Barnmorsketaxorna, som fastställas av barnmorskestyrelserna i de olika barnmorskedistrikten, variera nämligen högst väsentligt, inte bara i fråga om beloppen, utan äro därtill ordnade på olika sätt. Medan ersättningen till barnmorskan, enligt den fastställda taxan, i en del distrikt avser såväl biträde vid själva förlossningen som efterskötseln, är den i andra distrikt uppdelad i dels ersättning för biträde vid själva förlossningen och dels för efterskötseln under barnsängstiden. Sälunda är t. ex. taxan för Malmöhus läns barnmorskedistrikt 15 kronor för förlossning jämte efterskötseln, medan den i Kopparbergs län är uppdelad i 10 kronor för förlossningen och 2 kronor per gång för efterskötseln. Detta innebär att medan en sjukförsäkrad barnaföderska i Malmöhus län får hela sin barnmorskevärd ersatt från sjukkassan, får en försäkrad barnaföderska i Kopparbergs län själv bära kostnaderna för efterskötseln under barnsängstiden. För en fattig barnaföderska kan detta lätt leda till att hon av ekonomiska skäl avkortar denna efterskötsel till den minsta möjliga, med ty åtföljande risker för henne själv och det nyfödda barnet.

Men dessa olikheter i taxorna och i den lämnade ersättningen för barnmorskevärderna ha ännu en sida, som enligt vårt förmenande är högst betänklig, nämligen den olikformighet, för att inte säga orättvisa denna anordning innebär i fråga om statens bidrag till barnmorskevärderna.

Behovet av förbättrad moderskapshjälp åt icke försäkrade barnaföderskor är högst påtagligt, och sådan bör snarast möjligt komma till stånd. Detta kan ske på olika sätt, antingen genom en höjning av det statliga moderskapsunderstödet till exempelvis lägst 50 kronor — ett belopp som föreslogs av moderskapsunderstödssakkunniga — eller genom en komplettering av understödet med fri barnmorskevärd. Sistnämnda anordning synes oss ur flera synpunkter vara att förorda. Vi ifrågasätta nämligen huruvida det inte nu vore lämpligt att en omorganisation av vårt barnmorskeväsende ägde rum i sådan riktning, att distriktsbarnmorskorna helt avlönades och de nuvarande taxorna slopades, samt att i distriktsbarnmorskornas tjänstgöringsskyldigheter inginge att kostnadsfritt biträda vid förlossning och ägna nödig efterskötsel åt såväl barnaföderskor, försäkrade i de erkända sjukkassorna, som icke försäkrade barnaföderskor, vilka äga att uppbära statligt moderskapsunderstöd. Vidare borde det ingå i dessa barnmorskors åligganden att biträda vid den för- och eftervårdande verksamhet, varom förslag väl lär kunna förväntas komma att föreläggas riksdagen för prövning inom den närmaste tiden. I detta sammanhang vilja vi också framhålla önskvärdheten av att för- och eftervård göres kostnadsfri för moderskapsunderstödsberättigade barnaföderskor.

Frågan om huruvida barnmorskornas avlöning vid en omorganisation efter de riktlinjer, som här uppdragits, skulle liksom för närvarande utgå från lands- ting och kommuner, med bidrag från staten, eller ordnas på annat sätt, bör gi-

vetvis, liksom de åtgärder i övrigt, som av oss ifrågasättas, bli föremål för utredning och riksdagens prövning.

Beträffande anstaltsvården för barnsbörd har statens sjukvårdskommitté i sitt 1934 utgivna betänkande uppdragit vissa riktlinjer för dennas utbyggnad, och vi vilja här endast understryka betydelsen av att goda vårdmöjligheter på detta sätt beredas kvinnorna vid barnsbörd. I nämnda betänkande föreligga emellertid vissa andra förslag, som avse att bringa hjälp åt mödrarna, vilka äro värda beaktande. Särskilt ett utav dessa förslag bör *snarast möjligt* bli föremål för statsmakternas prövning och, som vi hoppas, beslut i den riktning kommittén föreslår. Detta gäller möjligheterna att tillförsäkra mindre bemidlade barnaföderskor billigare vård på förlossningsanstalter.

Vi anse, att en utredning om på vad sätt moderskapshjälpens förbättrande lämpligast bör ordnas snarast bör komma till stånd. Särskilt angeläget synes oss vara att anstaltsvården vid barnsbörd genom statliga åtgärder göres billigare för understödsberättigade barnaföderskor, varför vi förvänta att denna del av frågan så skyndsamt behandlas, att förslag till åtgärder härom må kunna föreläggas 1936 års riksdag.

I anledning av den i motionen II: 196 ifrågasatta omorganisationen av barnmorskeväsendet må omnämnas, att enligt *lagen den 28 mars 1919 (nr 138) om anställande av distriktsbarnmorskor m. m.*, i vissa delar ändrad genom lag den 18 juni 1926 (nr 238), riket för tillgodoseende av barnaföderskors behov av förlossningshjälp skall vara indelat i barnmorskedistrikt (f. n. omkring 2,000), vart och ett med en fast anställd distriktsbarnmorska. Sådan distriktsbarnmorska skall i årlig lön åtnjuta minst 950 kronor jämte två ålderstillägg, vardera å 100 kronor, ävensom därjämte antingen förses med tjänlig bostad samt nödigt bränsle eller ock erhålla ersättning för dessa naturaförmåner efter ortens pris, dock med minst 250 kronor. Distriktsbarnmorska skall tillika åtnjuta gottgörelse för erforderliga förbrukningsartiklar samt, där så lämpligen kan ske, kostnadsfritt tillhandahållas telefon. Utöver den fasta avlöningen äger distriktsbarnmorska att för varje förrättning och rådfrågning undfå ersättning enligt taxa, som fastställts av barnmorskestyrelsen. De till distriktsbarnmorska utgående avlöningsförmånerna skola bestridas av den eller de till distriktet hörande kommunerna. Till distriktsbarnmorskans årliga avlöning bidrager staten med 250 kronor. Där distriktets kommun eller kommuner deltaga i landsting, bidrager detta med minst 250 kronor för år räknat. Ålderstilläggen skola bestridas av statsmedel.

Inom varje landstingsområde och i varje stad, som ingår i distriktsindelningen men ej deltagar i landsting, skall, för fullgörande av distriktsbarnmorskornas åligganden under det de åtnjuta semester eller eljest förfall för dem föreligger, finnas erforderligt antal fast anställda reservbarnmorskor. Reservbarnmorska skall i årlig lön åtnjuta minst 500 kronor. Till reservbarnmorskans årliga avlöning bidrager staten med 100 kronor och vederbörande landsting eller stad med minst 400 kronor. Reservbarnmorska äger vidare uppbära dagavlöning, då hon uppehåller distriktsbarnmorskans tjänst, med minst 3 kronor jämte resersättning samt skall därvid åtnjuta fri bostad. Utöver vad nu sagts äger reservbarnmorska för varje förrättning och rådfrågning åtnjuta den ersättning och de förmåner i övrigt, vilka i den för tjänstgöringsdistriktet gällande taxa tillförsäkrats distriktsbarnmorska.

Reglemente för barnmorskor har utfärdats den 21 november 1919 (nr 798), ändrat genom kungörelser den 11 april 1924 (nr 153), den 18 juni 1926 (nr 385), den 12 maj 1927 (nr 145), den 14 december 1928 (nr 476) samt den 29 maj och den 9 oktober 1931 (nr 173 och 343).

I motionen II: 196 har vidare berörts *frågan om s. k. för- och eftervård*. Medicinalstyrelsen har i anslutning därtill i sitt till utskottet avgivna yttrande omnämnt, att styrelsen hade under utarbetande ett förslag om anordnande av förebyggande moderskaps- och barnavård. Nämnade förslag föreligger, enligt vad utskottet inhämtat, numera i koncept, och detsamma torde komma att avgivas i denna eller nästföljande månad.

Möjligheten att tillförsäkra mindre bemedlade barnaföderskor *billigare vård å förlossningsanstalter* är ett ytterligare spørsmål, som behandlats i motionen II: 196. I sitt den 17 maj 1934 avgivna betänkande angående den slutna kroppssjukvården i riket (statens offentliga utredningar 1934: 22) har statens sjukvårdskommitté framlagt förslag till vissa driftbidrag till förlossningsanstalter, vilka skulle utgå under förutsättning att av barnaföderska, som ägde uppbära moderskapsunderstöd, icke uttoges högre avgift än 1 krona per dag. Utskottet får beträffande sjukvårdskommitténs förslag hänvisa till sid. 416—417 i dess betänkande.

I detta sammanhang må omnämnas, att vid innevarande års riksdag i två motioner (I: 231 av herr Andersson, Elof, m. fl. samt den därmed likalydande II: 403 av herr Andersson i Rasjön m. fl.) hemställts, att riksdagen måtte besluta att för budgetåret 1935/1936 anvisa dels 450,000 kronor till driftbidrag vid förlossningsanstalter samt dels 200,000 kronor till byggnadsbidrag för förlossningsanstalter. Dessa motioner hava hänvisats till statsutskottets behandling.

Vid innevarande års riksdag hava i åtskilliga motioner (I: 1 av herr Johansson, Johan Bernhard, m. fl. och den därmed likalydande II: 1 av herr Lindman m. fl., II: 3 och II: 4, båda av herr Jacobsson m. fl. samt I: 230 av herr Andersson, Elof, m. fl. och den därmed likalydande II: 475 av herr Andersson i Rasjön m. fl.) förslag framställt angående *undersökning av vårt lands befolkningsfråga* med mera. Mest ingående hava hithörande spørsmål behandlats i motionerna I: 1 och II: 1. Däri har, bland annat, under huvudrubriken »Familjevårdande socialpolitik» i olika avdelningar behandlats frågor om »moderskapshjälp och moderskapsunderstöd», »moderskapshjälp genom sjukförsäkringen», »det statliga moderskapsunderstödet», »vidgad social omvårdnad om mödrarna» samt »barnbördsvård samt för- och eftervård vid barnbörd». Utskottet tillåter sig att i övrigt hänvisa till nämnda motioner.

De nämnda sex motionerna hava behandlats av statsutskottet, som i utlåtande nr 71 anfört, bland annat:

Ingen meningsskiljaktighet torde råda därom, att det problem eller kanske rättare den samling av problem, som upptagits till behandling i här förevarande motioner och som sammanfattningsvis benämnts befolkningsfrågan, är

av utomordentlig betydelse. Att situationen för närvarande för vårt lands vidkommande ter sig synnerligen allvarlig torde icke heller kunna av någon förnekas.

Vad i motionerna framhållits om angelägenheten av en positiv befolkningspolitik från statsmakternas sida finner sig utskottet böra på det kraftigaste understryka. Likaså anser sig utskottet böra biträda kravet på att frågan om riktlinjerna för en dylik politik omedelbart upptagas till ingående undersökning.

I motionerna hava framförts talrika synpunkter och uppslag, av vilka många enligt utskottets mening äro synnerligen beaktansvärda och förtjänta av en ingående granskning. Utskottet har emellertid icke funnit sig på frågans nuvarande ståndpunkt böra ange några särskilda frågor, på vilka utredningsarbetet närmast bör inriktas; detta torde enligt utskottets åsikt bäst och lättast kunna bedömas under utredningens gång.

Beträffande utredningsarbetets bedrivande har utskottet emellertid ansett sig böra framhålla vissa önskemål. Såväl problemets omfattning som dess enligt utskottets uppfattning brådskande natur nödvändiggöra, att utredningen bör försiggå under så obundna och effektiva former som möjligt. Utskottet förordar tillsättandet av en kommission, bestående av ett fåtal ledamöter men med vittgående befogenheter att med sig adjungera sakkunniga på olika områden. Den ifrågasatta kommissionen synes lämpligast böra så bedriva sitt arbete, att den till behandling upptager olika frågor och uppslag, i den mån så visar sig möjligt och ändamålsenligt, och avlämnar resultaten av sitt arbete i kortfattade promemorior, vilka därefter böra snarast möjligt upptagas till fortsatt behandling av Kungl. Maj:t.

I utlåtandet har statsutskottet hemställt, att riksdagen, i anledning av motionerna, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t, i anslutning till vad som anförts i utskottets utlåtande, måtte låta verkställa undersökning av vårt lands befolkningsfråga och för riksdagen framlägga de förslag, vartill denna utredning kunde föranleda.

Riksdagen har den 10 sistlidne april bifallit statsutskottets hemställan.

Vidare må omnämnas, att Kungl. Maj:t i en proposition, nr 213, bland annat föreslagit riksdagen att godkänna vissa av föredragande departementschefen, statsrådet Möller, förordade ändrade grunder för statsbidrag till distrikts- och dispensärvården. Enligt propositionen skulle i distriktssjuksköterskornas åligganden ingå, bland annat, moderskapsvård i den mån denna ej utövades av barnmorska. I anledning av propositionen hava väckts flera motioner (I: 305, 310 och 311 samt II: 515, 531, 532 samt 536—539). Propositionen har bland annat i den del, som nu omnämnts, hänvisats till statsutskottet, i viss annan del däremot till andra lagutskottet. Propositionen och de i anledning därav väckta motionerna komma att behandlas av sammansatt stats- och andra lagutskott.

Slutligen må omförmälas, att svenska kvinnors vänsterförbund och Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund uti en den 11 sistlidne april till Kungl. Maj:t ingiven skrivelse hemställt om tillsättande av en mödranhjälpkommission med uppdrag att under samarbete med sociala myndigheter och läkare giva blivande mödrar erforderlig ekonomisk hjälp. För ändamålet beräknades ett årligt anslag å omkring 8 miljoner kronor bliva erforderligt.

Kungl. Maj:t har i ärendet infordrat yttrande från socialstyrelsen och medicinalstyrelsen.

Utskottet. De spörsmål, som behandlats i den föreliggande motionen II:196, avse förändringar i gällande lagregler beträffande moderskapshjälp och moderskapsunderstöd, i fråga om vården av barnafödorskor samt rörande barnmorskeväsendet i riket. De förslag i olika hänseenden, som framlagts i motionen, syfta alla till att åstadkomma ett förbättrat moderskapsskydd. På sätt framgår av utskottets utlåtande här ovan hava åtskilliga närliggande spörsmål redan tidigare innevarande år av riksdagen dragits under Kungl. Maj:ts prövning. Utskottet finner emellertid de i den föreliggande motionen II:196 berörda spörsmålen vara av den vikt och betydelse, att en tillfredsställande lösning av desamma utan dröjsmål bör åstadkommas. För vinnande av detta syfte kan det befinnas nödvändigt att göra sist omnämnda spörsmål till föremål för särskild utredning utan sammankoppling med andra närliggande, nu aktuella frågor. Beträffande utredningsarbetet på förevarande område anser sig utskottet böra särskilt anföra, att vid detsamma hänsyn bör tagas därtill, att understöd till icke sjukförsäkrad kvinna ej får bestämmas på sådant sätt, att därigenom förorsakas minskat intresse för kvinnors inträde i sjukkassor.

Vad angår motionen II:131 finner sig utskottet icke kunna tillstyrka riksdagen att binda en utredning vid bestämda direktiv av så betydande statsekonomiska konsekvenser, som i motionen föreslagits.

På grund av vad ovan anförts får utskottet hemställa,

A. att riksdagen, i anledning av motionen II:196, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t skyndsamt ville låta verkställa en allsidig utredning rörande ett förbättrat moderskapsskydd, vid vilken utredning de synpunkter, som kommit till uttryck i motionen, böra tagas under omprövning, samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kan föranleda; samt

B. att motionen II:131, i den mån densamma icke blivit besvarad genom vad som under A. hemställts, icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 9 maj 1935.

På andra lagutskottets vägnar:

IVAR ÖSTERSTRÖM.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Frändén, Sam Larsson, P. Sandström, Norman, Karl Bodin, John Gustavson* och *Olof Carlsson*;

från andra kammaren: herrar *Österström, Magnusson* i Kalmar, *Petersson* i Lerbäcksbyn, *Pettersson* i Hällbacken, *Holmström, Gardell* i Gahns och *Molander* samt fru *Nordgren*.

Reservation

av herrar *P. Sandström, Petersson* i Lerbäcksbyn och *Holmström*, vilka ansett, att utskottets yttrande å sid. 8 bort hava denna lydelse:

»Utskottet förutsätter, att frågan om förbättrat moderskapsskydd, vartill föreliggande motioner syfta, kommer att utan dröjsmål upptagas till prövning i samband med den undersökning av vårt lands befolkningsfråga, varom innevarande års riksdag beslutit göra framställning hos Kungl. Maj:t. Vid sådant förhållande finner utskottet skäl icke föreligga för riksdagen att genom förnyad hänvändelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning av här ifrågavarande spörsmål. Utskottet får förty hemställa,

att motionerna II:131 och II:196 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.»

Medicinalstyrelsen.

Till riksdagens andra lagutskott.

Sedan ni anhållit om yttrande av medicinalstyrelsen över två inom andra kammaren väckta motioner dels nr 131 av herr Spångberg m. fl. angående vissa ändringar i gällande bestämmelser om moderskapsunderstöd dels ock nr 196 av fru Nordgren m. fl. angående förbättring av det statliga moderskapsunderstödet, har Kungl. Maj:t enligt ämbetskrivelse den 1 februari 1935 anbefallt medicinalstyrelsen att avgiva och till eder överlämna det av eder sålunda begärda yttrandet samt att till socialdepartementet insända avskrift av det samma.

Med anledning härav får medicinalstyrelsen äran anföra följande.

Vad först motionen nr 131 beträffar vill medicinalstyrelsen visserligen vitsorda önskvärdenheten av en skyndsamt utredning rörande ändrade bestämmelser om moderskapshjälp, men anser sig däremot icke kunna ansluta sig till det program för moderskapshjälpens utgående, som angivits av motionärerna.

Även den i motionen nr 196 föreslagna utredningen vill styrelsen tillstyrka. De förhållanden, som i motionen åberopats till stöd för den gjorda framställningen, hava även varit föremål för styrelsens uppmärksamhet. Medicinalstyrelsen har sålunda under utarbetande ett förslag om anordnande av förebyggande moderskaps- och barnavård. Detta förslag bygger i viss mån även på den försöksverksamhet rörande s. k. för- och eftervård, som av styrelsen med hjälp av medel, anvisade av riksdagen, anordnades från och med den 1 oktober 1931 till och med den 30 juni 1933. I förslaget komma även att behandlas i vissa avseenden något ändrade grunder för moderskapshjälpens utgående, ävensom barnmorskornas och distriktssköterskornas medverkan vid den förebyggande vården. Denna vård är avsedd att i större samhällen, eventuellt med kringliggande bygd, utövas från centraler under läkarledning och -tillsyn. Å landsbygden skulle samma vård utövas av tjänsteläkare med biträde av förenämnda funktionärer efter en länsvis ordnad distriktsindelning. De närmare detaljerna i styrelsens förslag kan styrelsen ej meddela nu, men kommer styrelsens förslag att avgivas inom den närmaste tiden. Det synes styrelsen lämpligt att, därest en utredning om förbättrad moderskapshjälp kommer till stånd, styrelsens förslag delgives dem, som skola verkställa utredningen.

Under åberopande av vad sålunda anförts får medicinalstyrelsen alltså avstyrka bifall till motionen nr 131 och förklara, att styrelsen icke finner skäl motsätta sig den i motionen nr 196 föreslagna utredningens anordnande.

Stockholm den 7 mars 1935.

Einar Edén.

John Byttner.

A. E. Bastman.

Bilaga B 1.

Socialstyrelsen.

Till riksdagens andra lagutskott.

Genom remiss den 1 nästlidne februari har Kungl. Maj:t anbefallt socialstyrelsen att avgiva och till riksdagens andra lagutskott senast den 9 innevarande mars överlämna yttrande över två inom andra kammaren väckta motioner, dels nr 131, angående vissa ändringar i gällande bestämmelser om moderskapsunderstöd, dels ock nr 196, angående förbättring av det statliga moderskapsunderstödet, ävensom att till socialdepartementet insända avskrift av yttrandet.

Förevarande frågor hava förelagts sociala rådets sektion för det statsunderstödda sjukkasseväsendet (sjukkassenämnden); utdrag av det vid sektionens sammanträde den 7 dennes i ärendet förda protokollet finnes bilagt detta yttrande.

För egen del får styrelsen anföra följande.

Motion nr 131.

Vad först beträffar motion nr 131 av herr Spångberg m. fl., förestavas denna uppenbarligen i huvudsak av den uppfattningen, att de i samband med 1931 års sjukkasereform genomförda åtgärderna för beredande av moderskapshjälp och moderskapsunderstöd visat sig vara i stort sett ineffektiva och att därför en helt ny lagstiftning på området är erforderlig. Motionärernas kritik av den bestående lagstiftningen lider emellertid av åtskilliga överdrifter.

Moderskapshjälpstidens längd.

Det är sålunda visserligen riktigt, att den tid, för vilken moderskapshjälp enligt sjukkaserefordningen skall utgivas, i förordningen fastställas till 30 dagar för barnaföderska, å vilken 10 § i lagen om arbetarskydd icke äger tillämpning. I realiteten är dock denna understödstit så gott som genomgående för såväl industriarbeterskor som andra fastställd till 42 dagar. I icke mindre än 24 centralsjukkasor utgår sålunda moderskapshjälpen genomgående för 42 dagar. Av de återstående fyra centralsjukkasorna meddelar en (Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolags arbetares erkända centralsjukkas), såsom öppen endast för män, överhuvudtaget icke moderskapshjälp. I en centralsjukkas (Göteborgs stads) utgör moderskapshjälpstiden 42 dagar för industriarbeterskor och 30 dagar för andra. I de två återstående centralsjukkasorna — Svenska typografförbundets och Sveriges träarbetares — är understödstiten för industriarbeterskor 56 dagar och för övriga 30 dagar.

Moderskapspenningens belopp.

Mot förevarande motionärers påstående att moderskapspenningens belopp i allmänhet skulle anses såsom synnerligen otillräckligt kan ställas ett uttalande i motsatt riktning i motion nr 196, däri det förklaras att mot moderskapspenningen såsom sådan »intet är att erinra». Att kritiken på denna punkt måste betraktas såsom i hög grad överdriven framgår också, om man tager i betraktande den sjukpenning, kvinnliga sjukkasemedlemmar i regel äro tillförsäkrade. Enligt verkställd utredning voro sålunda vid årsskiftet 1933/1934 28.4 % av samtliga kvinnliga sjukkasemedlemmar tillförsäkrade sjukpenning om allenast 1 krona samt 83.6 % sjukpenning om högst 2 kronor. Sjukpenning

över 2 men högst 3 kronor hade 13.2 % av kvinnorna och sjukpenning om 4 kronor 2.6 %. Sjukpenning över 4 kronor hade allt som allt allenast 0.6 % av kvinnorna.

För jämförelses skull erinras, att moderskapspenningen principiellt utgår med samma belopp som sjukpenningen, men att moderskapspenningen, därest barnaföderskan icke är tillförsäkrad sjukpenning eller tillförsäkrad sådan till lägre belopp än 2 kronor, ändock skall utgå med sistnämnda belopp.

Intet avdrag å moderskapspenningen för barnmorskevården.

Då motionärerna vidare göra gällande, att moderskapspenningen i sin helhet icke kommer barnaföderskan till godo utan minskas med belopp, motsvarande kassans kostnader för »lämnad vård (barnmorska eller anstalt)», måste detta påstående, vad barnmorskevården beträffar, bero på ett missförstånd av sjuk-kasseförordningens bestämmelser. Moderskaps hjälpen innefattar nämligen såväl ersättning för barnmorskevård som moderskapspenning. Endast för den händelsen sjukkassan i stället för barnmorskevård bereder barnaföderskan vård å förlossningsanstalt kan avkortning för sistnämnda vård ske å moderskapspenningen. Härvid gäller emellertid en betydelsefull begränsning. Enligt sjukkasseförordningen (32 § 4:e stycket) må sålunda dylikt avdrag ske allenast å *moderskapspenning, som belöper å vårdnadstiden*. Överstiger vårdkostnaden beloppet av den moderskapspenning, som belöper å vårdnadstiden, drabbar denna merkostnad uteslutande kassan och får sålunda icke avdragas å kvinnan för tiden efter vården tillkommande moderskapspenning. Har barnaföderskan familj eller annan som för sitt uppehälle är av henne väsentligen beroende, må vidare, såsom också motionärerna erinrat, högst halva moderskapspenningen på angivet sätt avdragas. Med avseende på detta stadgande om rätt att göra avdrag för anstaltsvård må i övrigt erinras att bestämmelsen härom icke är tvingande. Därest sjukkassa så finner lämpligt, kan den sålunda underlåta att begagna sig av denna rätt och lämna moderskapspenning med oavkortat belopp även för den tid barnaföderskan vårdas å förlossningsanstalt.

Moderskapsunderstödsverksamhetens omfattning.

Vad därefter angår den direkt av statsmedel bekostade offentliga moderskapsunderstödsverksamheten förklara förevarande motionärer kategoriskt, att förordningen härom »innebär ingen som helst hjälp åt barnaföderskorna». Även detta påstående innebär enligt styrelsens mening en icke ringa överdrift. Hjälpen kan visserligen anses knappt tillmätt särskilt för barnaföderskor, som stå ensamma och utan stöd av make eller försörjare. Men att understödet i allt fall är uppskattat och icke anses såsom helt och hållet betydelselöst, framgår av den stora utsträckning, i vilken detsamma redan nu utnyttjas, fast förordningen i fråga inom flertalet centralsjukkasseområden trätt i kraft först med ingången av år 1934. Medan sålunda vid lagstiftningens genomförande antalet moderskapsunderstödsfall för den närmaste tiden ansågs böra uppskattas till 25,000 per år, uppgick enligt verkställd uppskattning antalet under år 1934 av centralsjukkassorna utgivna dylika understöd till ej mindre än 39,400. Då antalet understödsberättigade överhuvud taget uppskattats till i runt tal 70,000 per år, framgår härav, att över 56 % av dem, för vilka understöd kunnat utgå, under år 1934 sökt och erhållit sådant.

Moderskapsunderstödet och den offentliga fattigvården.

I detta sammanhang vill styrelsen vidare beröra en erinran mot moderskapsunderstödsverksamheten, som kommit till uttryck i såväl förevarande motion som i motion nr 196 och som går ut på, att för medellösa barnaföderskor mo-

derskapsunderstödet skulle vara mer eller mindre värdelöst, eftersom understödet tages i anspråk av vederbörande fattigvårdsstyrelser. Endast för fall, som avses i fattigvårdslagen 62 § 2:a stycket, d. v. s. då barnaföderskan mottagits till stadigvarande försörjning, föreligger rätt för fattigvårdsstyrelse till omhändertagande av moderskapsunderstödet. Som regel är dock denna rätt utan betydelse. Vid dylikt övertagande från fattigvårdens sida torde det väsentligen gälla kvinnor, som äro intagna å fattigvårds- eller annan dylik anstalt, och för vilka rätt till moderskapsunderstöd icke föreligger (jfr moderskapsunderstödsförordningen 1 § 2:a stycket). För kvinna, som icke mottagits till stadigvarande försörjning, föreligger däremot icke någon rätt för fattigvårdsstyrelsen att omhändertaga henne tillfallande understöd. Har detta ändock skett, föreligger ett uppenbart felaktigt förfarande från vederbörande centralsjukkas sida.

Har fattigvårdsstyrelse till medellös barnaföderska förskottsvis utgivit barnmorskevärd eller annat understöd, kan den däremot, i den mån den icke finner skäl till eftergift, uttaga ersättning härför av det kvinnan tillerkända moderskapsunderstödet, sedan detta till henne utbetalats. Det torde också förekomma, att fattigvårdsstyrelse icke finner sig behöva i dylika fall utgiva understöd utan hänvisar barnaföderskan till det offentliga moderskapsunderstödet. Att på denna grund påstå, att moderskapsunderstödet i dylika fall utgår till fattigvårdsstyrelse och icke till barnaföderskan innebär emellertid ett fullständigt förbiseende av innebörden i och syftemålet med hela den moderna sociala försäkrings- och understödsverksamheten. Innebörden i och syftemålet med denna verksamhet är nämligen just att bereda en bättre och socialt värdigare form av hjälp och försörjning än den, som ytterst står till buds genom den offentliga fattigvården. Varje utbyggnad av den sociala försäkrings- och understödsverksamheten syftar konsekvent till en begränsning av fattigvårdens uppgifter och verksamhet.

Vad i övrigt beträffar moderskapsunderstödet får styrelsen hänvisa till vad nedan yttras i fråga om motion nr 196.

Motionen innebär ett upprivande av 1931 års beslut.

Frånsett de statsfinansiella konsekvenserna av den i motionen ifrågasatta lagstiftningen om moderskapshjälp, vilka sannolikt skulle bli högst allvarliga, skulle denna lagstiftning innebära ett upprivande av hela den grund för samhällets understöd åt barnaföderskor, som genomfördes år 1931 och som innebär en samverkan på detta område mellan den på inbördes understöd vilande sjukhjälpsverksamheten och en direkt av det allmänna bekostad understödsverksamhet. Med en offentlig moderskapshjälpsverksamhet av den storlek och omfattning, som i motionen avses, skulle uppenbarligen icke föreligga vare sig behov eller utrymme för en moderskapsförsäkring genom sjukkassorna. Ett dylikt upprivande av ett tidigare beslut skulle förutsätta, att 1931 års lagstiftning visat sig vara i väsentliga delar otillfredsställande eller ineffektiv. Något sådant torde icke med fog kunna göras gällande. Styrelsen är för sin del tvärtom av den uppfattningen, att den nu gällande lagstiftningen, trots att den endast jämförelsevis så kort tid varit i verksamhet, i stort sett fungerat ganska väl och bland allmänheten mottagits med erkännande och förståelse.

Motion nr 196; tolkningen av uttrycket barnmorskevärd.

I motion nr 196 framställs till en början vissa erinringar i fråga om det sätt, varpå bestämmelsen i sjukkassee förordningen om barnmorskevärd tillämpats av tillsynsmyndigheten. Bestämmelsen har enligt motionärernas åsikt tolkats för snävt, varigenom uppstått vissa ojämnheter vid tillämpningen.

I anledning härav får styrelsen anföra följande.

Enligt ovanberörda bestämmelse (32 § andra stycket i sjukkassee förordningen) skall moderskapshjälpen omfatta bl. a. ersättning enligt fastställd taxa för biträde av barnmorska vid förlossningen (kurs. av styrelsen). Någon vägledning vid tolkningen av denna föreskrift kan icke hämtas vare sig av Kungl. Maj:ts proposition (nr 75) till 1931 års riksdag eller de yttranden, som under förberedelserna för propositionen avgåvos av myndigheter och andra. Vid tillämpningen har därför styrelsen haft att följa de föreskrifter angående ersättning åt barnmorskor, vilka fastställts i de av vederbörande barnmorskestyrelser fastställda taxorna. Som regel äro dessa taxor uppställda på sådant sätt, att först upptages under en rubrik ersättning för biträde vid förlossning (eller missfall) samt därefter under en eller flera rubriker ersättning för övriga på barnmorskan ankommande förrättningar (rådförfrågningar, urinundersökningar, efterskötsel m. m.) med visst belopp per förrättning. Med den definition av barnmorskevården, som sjukkassee förordningen innehåller, har styrelsen ansett, att i denna vård icke skall innefattas annan ersättning än som upptages under förstnämnda rubrik (ersättning för biträde vid förlossning).

Undantagsvis upptages emellertid i en del barnmorsketaxor — för Stockholms, Malmöhus och Gävleborgs län samt för vissa städer, som äro undantagna från indelningen i barnmorskedistrikt (Stockholm, Göteborg, Malmö, Hälsingborg, Gävle m. fl.) — arvode i en klump, innefattande ersättning för såväl själva förlossningen som ett antal efterskötningar. För dessa fall har styrelsen ansett kassan berättigad till statsbidrag, beräknat på grund av detta klumparvode.

I likhet med motionärerna kan man ju anse en dylik tillämpning innebära en viss obillighet och styrelsen har för sin del ingen invändning att göra emot att en rättelse härutinnan sker. Men styrelsen vill på samma gång framhålla, att med den formulering, som lämnats i sjukkassee förordningen, någon annan tillämpning icke varit möjlig. Styrelsen vill också erinra, att besvär hittills icke anförts över den tolkning, som styrelsen ansett sig tvungen giva åt hithörande bestämmelser.

Ändring av hithörande stadgande i sjukkassee förordningen.

För att i barnmorskevård, som meddelas av erkänd centralsjukkassee, skall inrymmas även efterskötsel, fordras en ändring i 32 § 2:a stycket sjukkassee förordningen, innebärande att i barnmorskevården skall ingå ersättning för biträde av barnmorska »vid och efter förlossningen». Ifrågasättas kan, om icke steget borde tagas fullt ut och i sjukkassee förordningens barnmorskevård innefattas all vård av barnmorska såväl vid som före och efter barns börd. Hela frågan om ett rationellt ordnande av den s. k. för- och eftervården i sammanhang med havandeskap och barns börd är emellertid f. n. föremål för övervägande, varför i avvaktan härpå sjukkassee förordningens medverkan lämpligen torde böra begränsas till den egentliga förlossningshjälpen och vad därmed äger samband. En ytterligare anledning att nu icke gå längre finner styrelsen i det av förevarande motionärer framställda yrkandet om utredning rörande en fullständig omgestaltning och förstatligande av hela barnmorskevården.

Med avseende på den sannolika kostnaden för den av styrelsen ifrågasatta utvidgningen av barnmorskevården må framhållas, att hela antalet barns bördsfall, för vilka moderskapshjälp utgives av sjukkassee förordningen, f. n. torde kunna uppskattas till i runt tal 12,000 per år. Av skäl, som ovan anförts, torde emellertid av dessa barnaföderskor i runt tal 2,500 redan med nuvarande omfattning av barnmorsketaxorna äga rätt till ersättning även för efterskötseln. Ersättningen för efterskötseln torde kunna uppskattas till i genomsnitt 2 kro-

nor per gång. Med hänsyn bl. a. till de stora avstånden, som på många håll lägga hinder i vägen för en mera ordnad efterskötsel, torde antalet efterskötingar kunna antagas uppgå, högt räknat, till ett antal av 5 på varje barnsängsfall. Enligt dessa antaganden och beräkningar skulle ett genomförande av den av styrelsen ifrågasatta utvidgningen av barnmorskevården komma att draga en årlig kostnad av 95,000 kronor ($9,500 \times 2 \times 5$). Under förutsättning att halva kostnaden för barnmorskevården fortfarande utgår i form av statsbidrag skulle statsverkets utgifter härför stiga med 47,500 kronor per år. Dessa beräkningar gälla emellertid endast i fråga om det nuvarande sjukkassebeståndet. I den mån sjukkassornas medlemsantal framdeles kan väntas stiga, skulle givetvis både sjukkassornas och statsverkets kostnader komma att ökas.

Det offentliga moderskapsunderstödet.

Vad därefter beträffar den av förevarande motionärer yrkade förbättringen av den statliga moderskapsunderstödsverksamheten, får styrelsen till en början anföra följande.

Vid föredragning inför K. Maj:t av hithörande ärenden anförde chefen för socialdepartementet vad särskilt beträffar de ifrågasatta anordningarna för införande av åtgärder till ekonomiskt stöd åt barnaföderskor (Kungl. Maj:ts proposition (nr 75) till 1931 års riksdag, sid. 100) bl. a. följande: »En stödverksamhet till lindrande av kostnaderna i samband med barnsbörd måste anses utgöra ett led i en genomförd social försäkrings- och hjälpverksamhet. — — — Det egentliga syftet med stödåtgärder av nyssnämnd beskaffenhet är nämligen att sätta barnaföderskorna i stånd att bereda sig själva och barnet en mera ändamålsenlig vård, än de med egna resurser eller genom eljest enligt lag utgående försörjningsbidrag från ena eller andra hållet kunna förskaffa sig. Såsom av det följande kommer att framgå, har jag också vid utformandet av reglerna för den hjälpverksamhet, som jag anser mig böra förordna, hållit detta syfte för ögonen och sökt genom särskilda anordningar vinna garanti för att det skall bliva behörigen tillgodosett.»

I enlighet med den sålunda uttalade principiella ståndpunkten, att moderskapsunderstödet i främsta rummet vore avsett att användas för täckande av kostnaderna för barnmorskevård eller vård å förlossningsanstalt, intogs som bekant i förordningen (8 § andra stycket) ett stadgande som ålägger vederbörande sjukkassor att av understödet innehålla belopp, motsvarande ersättning enligt gällande taxa för dylik vård, ävensom att på begäran tillhandahålla detta belopp åt barnmorskan eller förlossningsanstalten.

Dessa bestämmelser hava sålunda tillkommit uteslutande i ändamål att garantera att barnaföderskan erhåller den vid förlossningen behövliga vården och skötseln och avse icke att i dessa hänseenden försätta henne i något slags omyndighetstillstånd. Styrkes, att ersättning för vården utgives av kvinnan själv eller av annan för hennes räkning, utbetalas givetvis understödet oakkortat direkt till henne. Det kan i övrigt framhållas, att sådant innehållande av moderskapsersättningen enligt vad erfarenheten visat blott tillämpas i ett jämförelsevis mindre antal fall. Beträffande 34,780 under år 1934 utgivna och till styrelsen redovisade moderskapsunderstöd hade sålunda understödet eller oftast del därav innehållits endast i 4,413 fall i och för ersättning för barnmorskevård och i 2,315 fall för anstaltsvård.

Av vad ovan anförts torde framgå, att syftet med det statliga moderskapsunderstödet i främsta rummet varit att betrygga behovet av barnsängsvård. Att emellertid statsmakterna icke hade endast detta behov i tankarna utan även syftade till ett direkt stöd åt barnaföderskan som bidrag till övriga av barnsörden föranledda utgifter framhålles emellertid i motiveringen och

framgår i övrigt av den formulering, som givits åt 1 § första stycket i moderskapsunderstödsförordningen, nämligen att understödet skulle utgå till kvinna, »som till lindrande av de med barnsbörd förenade kostnader» är i behov av sådant understöd.

De faktiska kostnaderna för barnmorskevård och anstaltsvård.

För att om möjligt utröna, till vilket belopp kostnaderna för barnmorskevård eller vård å förlossningsanstalt i allmänhet kunna antagas uppgå för barnafödelska, som kommit i åtnjutande av moderskapsunderstöd, har styrelsen undersökt, huru förhållandena i detta hänseende gestaltat sig år 1934 i de fall, då jämlikt 8 § andra stycket i förordningen kostnaderna för dylik vård innehållits av vederbörande centralsjukvård. Såsom redan anförts utgjorde antalet dylika fall inalles 6,728, av vilka 4,413 gällde ersättning för barnmorskevård och 2,315 ersättning för vård å förlossningsanstalt. Utredningen visar, att ersättning för barnmorskevård utgjort i genomsnitt kronor 12:50 per fall och ersättningen för vård å anstalt i genomsnitt kronor 25:15. Beräkningens tillförlitlighet bestyrkes, vad barnmorskevården beträffar, av en jämförelse med motsvarande kostnad vid den genom centralsjukvårderna meddelade moderskapsförsäkringen. För moderskapshjälpsförsäkrade kvinnor utgjorde år 1933 den genomsnittliga kostnaden för barnmorskevården kronor 11:28 per barnsängsfall.

Såvitt man av dessa beräkningar får döma, skulle sålunda, då barnmorska anlitas, i genomsnitt något mer än halva moderskapsunderstödet kunna disponeras för andra med barnsörden sammanhängande utgifter, medan däremot något dylikt överskott icke i allmänhet kan väntas uppstå, därest anstaltsvård anlitas.

Komplettering av moderskapsunderstödet med barnmorskevård.

För förbättring av moderskapsunderstödet ifrågasättas i motionen tvenne olika alternativ, nämligen antingen en förhöjning av understödet till exempelvis 50 kronor eller ock att det nuvarande understödet om 30 kronor kompletteras med fri barnmorskevård. Av dessa båda alternativ finner styrelsen det sist anförda äga avgjorda företräden. Då barnmorsketaxorna växla ganska mycket inom olika barnmorskedistrikt och även i övrigt äro uppbyggda efter olika grunder bl. a. med hänsyn till vederbörande patienters inkomst- och förmögenhetsförhållanden, skulle på detta sätt moderskapsunderstödsverksamheten komma att bli jämnare och mera ändamålsenligt avpassad.

Vid övervägande av en förbättring i ena eller andra riktningen av moderskapsunderstödet är det enligt styrelsens mening framför allt tvenne omständigheter, som äro förtjänta att tagas i betraktande. I första rummet torde sålunda böra undersökas, huruvida den nu gällande regeln för behovsprövningen bör bibehållas oförändrad eller om icke behörighetskraven härvid böra skärpas. Redan i sitt utlåtande till Kungl. Maj:t den 26 juni 1930 över moderskapsskyddssakkunnigas betänkande gjorde styrelsen vissa erinringar mot den föreslagna behörighetsgränsen. »Ett betydande antal av de kvinnor», framhöll härvid styrelsen, »som på detta sätt skulle anvisas att vid barnsbörd anlita det allmänna, befinner sig nämligen i den ekonomiska situation, att de både vilja och kunna sörja för sig själva och eventuellt genom att ingå i en statsunderstödd sjukförsäkring förskaffa sig det understöd, de själva anse sig behöva.» Genomföres en så avsevärd förhöjning av moderskapsunderstödet, som i motionen ifrågasättes, måste ökad vikt tillerkännas åt denna av styrelsen anförda synpunkt och en begränsning i en eller annan riktning av de understödsberättigades antal tagas under grundligt övervägande.

En omständighet, som icke heller kan förbigås, är den av motionärerna fram-

förda tanken på en omorganisation av hela barnmorskeväsendet. Omorganiseras barnmorskeväsendet i sådan riktning, att distriktsbarnmorskorna anställas och avlönas av staten och blir som en följd härav barnmorskevården helt och hållet kostnadsfri, kommer frågan om moderskapsunderstöden i ett helt nytt läge. Det i motionen anförda motivet för förbättring av understödet kommer ju i så fall att i stort sett bortfalla. Genom barnmorskereformen skulle ju barnaföderskorna erhålla den förbättring i sina villkor, som åsyftas genom förhöjningen av understödet.

Barnmorskeväsendet ligger utanför de ämbetsuppgifter, styrelsen har att handlägga, och även i övrigt finner styrelsen skäl icke föreligga att yttra sig rörande den i motionen berörda omorganisationen av denna del av den offentliga hälsovården. Ur sjukkasseverksamhetens synpunkt skulle det utan tvivel få betraktas som en fördel, om sjukkassorna sluppo ifrån denna detalj av sin understödsverksamhet. Huruvida ett förstatligande på föreslaget sätt av barnmorskevården skulle under alla förhållanden vara att betrakta som en förbättring för sjukkassem medlemmar och andra, med vilka barnmorskorna hava att träda i förbindelse, synes dock kunna ifrågasättas. Den intima kontakt, i vilken barnmorskorna komma till befolkningen, och särskilt kvinnorna, gör frågan om deras anställning synnerligen ömtålig och förtjänt av noggrant övervägande. Helt fritagna från att syssla med barnmorskevården skulle för övrigt sjukkassorna ändock icke bliva. Vid sidan av de statsanställda barnmorskorna skulle väl även framgent komma att finnas fritt praktiserande barnmorskor, vilkas tjänster även sjukkassem medlemmar kunde tänkas komma att anlita.

Stockholm den 9 mars 1935.

Gunnar Huss.

Theofil Andersson.

Bilaga B 2.

Sjnkassenämndens yttrande till Socialstyrelsen.

Transumt av protokoll, hållet vid sammanträde med sociala rådets sektion för det statsunderstödda sjukkasseeväsendet (sjukkassenämnden) den 7 mars 1935.

§ 3.

Meddelade ordföranden, att till överläggning skulle upptagas tvenne i riksdagens andra kammare väckta motioner, nämligen

- 1) av fru Nordgren m. fl., angående förbättring av det statliga moderskapsunderstödet (motion nr 196),
- 2) av herr Spångberg m. fl., angående vissa ändringar i gällande bestämmelser om moderskapsunderstöd (motion nr 131).

§ 4.

Redogjorde *byråchefen Andersson* för dagens överläggningsämne.

Bihang till riksdagens protokoll 1935. 9 saml. 2 avd. Nr 26.

§ 5.

I anslutning till fru Nordgrens motion erinrade hr *Eriksson* om att erkänd sjukassa enligt föreskrift i sjukasseförordningen skall lämna barnaföderska, som är medlem i kassan, ersättning enligt fastställd taxa för biträde av barnmorska vid förlossningen (barnmorskevärd) eller för vård å allmän sal å förlossningsanstalt. Hr E. hade i motsats till socialstyrelsen tolkat denna bestämmelse så, att alla kostnader för barnmorskevärd enligt taxan skulle ersättas av de erkända kassorna, således även vad barnaföderskan utgivit till barnmorskan i arvode för exempelvis efterskötsel. Enligt talarens mening vore det av synnerlig vikt, att bl. a. efterskötsel bestredes av kassorna. Vad beträffade barnmorskevärderna och i samband därmed den eventuella omläggningen av barnmorskeväsendet hade talaren funnit frågan rätt svårlöst i vissa avseenden, vilket även gällde frågan rörande ordnandet av förlossningsanstaltsvärderna på lämpligaste sätt. De ekonomiskt sämst ställda barnaföderskorna förlösas ofta i hemmet, även då bostads- och familjeförhållandena motivera vård på förlossningsanstalt.

Hr *Byttner* framhöll, att den stora nedgången i antalet födelser i riket medfört, att barnmorskorna på sina håll nu ha endast 2—3 förlossningsförrättningar per år. Hr B. påpekade, att barnmorskeväsendet utmärkes av bl. a. ganska egenartade anställningsförhållanden och erinrade om att statens sjukvårdskommitté avgivit betänkande och förslag, som berörde även spørsmålet om vissa omläggningar av nuvarande system. Medicinalstyrelsen torde komma att gå fram på delvis de linjer, fru Nordgren föreslagit i sin motion.

Fru *Nordgren* redogjorde för sin ställning i frågan.

Hr *Holmgren* ville beteckna såsom mindre lyckligt för de erkända sjukassorna, att handhavandet av moderskapsunderstöden uppdrogs åt dem. Man hade väntat sig att kassorna därigenom skulle kunna öka sitt medlemsantal, men den ökning, som ägt rum, finge nog härledas till andra orsaker. I Skåne hade man irriterats av att förmånerna äro olika i skilda delar av centralsjukkasseområdet allt efter resp. barnmorsketaxors bestämmelser. I Malmöhus län inräknas efterskötsel i barnmorskevärderna, vilket däremot icke är fallet i Kristianstads län. Taxorna borde i stället varit enhetliga och både för- och eftervård inräknats i barnmorskevärderna. Den i 8 § 2:a stycket i moderskapsförordningen föreskrivna skyldigheten för sjukkassan att vid utbetalning av moderskapsunderstöd innehålla så stort belopp, som motsvarar ersättning till barnmorskan eller förlossningsanstalten för erhållen vård, hade även skapat misstämning. Hr H. ansåg nödvändigt ändra bestämmelserna i berörda avseenden, om man ville undvika att handhavandet av moderskapsunderstöden i fortsättningen menligt inverkar på sjukassornas egentliga verksamhet.

Fru *Nordgren* framhöll, att de erkända sjukassorna avsetts att vara organ för socialförsäkringen och att de därför icke böra söka undandra sig att handha moderskapsunderstöden. Genom ordnandet av barnmorskeväsendet på sätt fru Nordgren föreslagit i sin motion, skulle de av herr Holmgren berörda olägenheterna i stort sett bortfalla.

Hr *Byttner* framhöll att de erkända kassorna ej finge utgöra självändamål utan borde, på sätt som föreskrivits i 1931 års lagstiftning, hjälpa till med samhällsarbetet. Befunnes kassorna icke villiga härtill, bleve konsekvensen att grunderna för statsbidragen till kassorna borde omläggas. Man finge ej överdriva de olägenheter, sjukassorna förorsakats genom moderskapsunderstöden och borde icke heller bortse från, att det kräves tid för anpassning, då en ny ordning genomförs.

Hr *Martin Andersson* anslöt sig till herr Byttners uppfattning i fråga om förläggningen av moderskapsunderstöden. Inga andra organ vore bättre läm-

pade att handha nämnda understöd än de erkända kassorna. Hr A. såge för sin del gärna att understöden kunde höjas t. o. m. i den utsträckning, som föreslagits i hr Spångbergs m. fl. motion, om det låge inom möjlighetens gränser finansiellt sett; så torde emellertid icke vara fallet. Understöden finge dessutom icke bli större än de statsbidrag, kassorna mottaga för moderskaps-hjälpen till sina medlemmar. De olägenheter, som visat sig vidlåda det nuvarande systemet, skulle i stort sett bortfalla om det allmänna helt åtog sig kostnaderna för barnmorskorna på i huvudsak det sätt, som föreslagits av fru Nordgren.

Hr A. ville i anslutning härtill uttala, att den anmälningsavgift av 2 kr., barnaföderska skall erlægga till kassan enligt 6 §, 2:a stycket i moderskapsförordningen, borde slopas. I stället borde kassorna tillerkännas direkt statsbidrag för sitt arbete.

Samtidigt med moderskapsunderstöden borde även moderskaps-hjälpen från sjuk-kassorna till medlemmarna tagas under omprövning. Det hade visat sig, att bestämmelserna i 32 § 5:e stycket i sjuk-kasseförordningen rörande utbetalning av moderskaps-hjälpen för tid, då barnaföderskan är berättigad uppbära sjuk-hjälpen, medfört slitningar mellan central- och lokalsjuk-kassorna. Naturligt vore, om moderskaps-hjälpen först och främst utginge, så att lokalsjuk-kassorna icke belastades med sjuk-hjälpen under barnbördstiden. På grund av olikheten i legosängsavgifterna vid anstalterna kan kvinnan dessutom komma att få vidkännas högre kostnader för sjukdom, som uppträder i samband med barnsbörd.

Hr *Toresson* ansåg att moderskapsunderstödens handhavande icke bort uppdragits åt de erkända kassorna, innan omorganisationen fullt genomförts. Central-sjuk-kassorna ha ofta stora svårigheter att kunna åstadkomma de utredningar, som skola föregå beviljandet av understöden. Betydande kostnader åsamkas härigenom kassorna, så att den ersättning dessa åtnjuta i form av anmälningsavgifter icke är tillräcklig. Emot bestämmelserna i moderskapsförordningen ville hr T. anmärka bl. a., att de barnaföderskor, som kunna få hjälp av fattigvården, ofta ej ha någon nämnvärd fördel av moderskapsunderstödet, enär därav skall innehållas barnmorskearvodet och, i förekommande fall, kostnaderna för vård å förlossningsanstalt. Hr T. ansåg ofrånkomligt att vidtaga ändringar i moderskapsförordningen och att en utredning i sådant syfte vore önskvärd.

Hr *Lindberg* framhöll, att överföring av moderskapsunderstödens handhavande från de erkända sjuk-kassorna till annat organ komme att medföra skadliga verkningar för kassorna. I övrigt vore emellertid utredning rörande ändringar i grunderna för moderskapsunderstöden önskvärd.

Byråchefen Andersson beklagade att meningsskiljaktigheter uppstått rörande innebörden av bestämmelserna i barnmorsketaxorna rörande särskilt efter-skötsel vid barnsbörd, men framhöll att kungl. styrelsen icke kunnat intaga annan ståndpunkt än som skett. De slitningar mellan de erkända kassorna inbördes eller i förhållande till understödstagarna, som föranletts av moderskapsförordningen, hoppades talaren icke varit svårartade. I varje fall finge man ej alltför mycket rätta sig efter erfarenheten under endast 1 à 1½ år. Redan nu hade, såvitt kunnat bedömas, förhållandena ändrats till det bättre i olika avseenden. Vad beträffade de erkända sjuk-kassornas ställning till handhavandet av moderskapsunderstöden finge man ej bortse från, att en av avsikterna med sjuk-kassereformen varit att göra sjuk-kassorna lämpade till lokala organ för statlig social verksamhet överhuvud.

§ 6.

Nämndens samtliga ledamöter enade sig om att, under åberopande av sina under diskussionen gjorda uttalanden, tillstyrka bifall till det i fru Nordgrens m. fl. motion (nr 196) framställda yrkandet om utredning i ämnet.

§ 7.

Under åberopande av sitt i föregående § gjorda uttalande beslöt nämnden enhälligt avstyrka bifall till herr Spångbergs m. fl. motion (nr 131).

§ 8.

Upplöste ordföranden sammanträdet.

Vid protokollet:
Ragnar Engström.

Justeras:
G. Huss.
Martin Andersson.
Gust. Lindberg.

Bestyrkes å tjänstens vägnar:
Ragnar Engström.

*Bilaga C.***Svenska sjukkasseeörbundet.**

Till riksdagens andra lagutskott.

Genom remiss i januari månad innevarande år har andra lagsutskottet berett Svenska Sjukkasseeörbundet tillfälle att avgiva yttrande öfver tvenne i riksdagens andra kammare väckta motioner, nr 131 av herr Spångberg m. fl. och nr 196 av fru Olivia Nordgren m. fl., angående förbättring av det statliga moderskapsunderstödet.

I anledning härav får Svenska Sjukkasseeörbundet anföra följande.

Den av herr Spångberg m. fl. berörda frågan har av förbundet redan varit under behandling och lett till beslut så tillvida, att de erkända sjukkasseeorna i landet ombetts ta ställning till och meddela sin mening rörande bl. a. en höjning av det offentliga moderskapsunderstödet. Då emellertid ytterst få kassor hittills insänt svar å denna förbundets anmodan och något ställningstagande på den grund från dess sida icke nu kan ske, måste förbundet för närvarande avstå från att yttra sig om de synpunkter, man lägger på det i motionen upptagna spörsmålet.

Vad beträffar den av fru Olivia Nordgren m. fl. väckta motionen, behandlas ju frågan ur andra synpunkter. Det finns enligt förbundets mening i motiveringingen mycket, som är av stort värde och intresse. Vad som säges om central-sjukkasseeas skyldighet att lämna ersättning för själva förlösningshjälpen men icke för efterskötseln är en sak, som förbundet gärna skulle vilja ha ändrad i överensstämmelse med motionärernas önskan. Likaså är vad som yttras om de mycket till beloppet varierande barnmorsketaxorna värt allt beaktande, och

förbundet anser sig i stort sett kunna biträda de i motionen framförda synpunkterna.

Beträffande åter frågan om omorganisation av vårt barnmorskeväsende på sätt i motionen skisserats, kan förbundet biträda den säkerligen allmänt utbredda uppfattningen, att en utredning av hela detta spörsmål är nödvändig. Förbundet är även ense med motionärerna däri, att de erkända kassorna i gör-ligaste mån böra befrias från handhavandet av moderskapsförsäkringen överhuvud taget.

Denna fråga kan enligt förbundets bestämda mening endast lösas effektivt på ett sätt, nämligen genom obligatorisk moderskapsförsäkring, och vill förbundet därför uttala det önskemålet, att denna utväg även måtte bli föremål för övervägande, därest riksdagen biträder motionärernas hemställan om utredning.

Under hänvisning till vad ovan anförts får förbundet ansluta sig till den av fru Olivia Nordgren m. fl. uttalade önskan om utredning angående det statliga moderskapsunderstödet på i motionen anförda grunder.

Stockholm den 6 februari 1935.

Å Styrelsens för Svenska Sjukkaskeförbundet vägnar:

Knut Andersson.

Erik Olof Wiklund.

Bilaga D.

Svenska barnmorskeförbundet.

Till riksdagens andra lagutskott.

Svenska barnmorskeförbundet har med stor tacksamhet mottagit lagutskottets erbjudande att få inkomma med yttrande över de i andra kammaren väckta motionerna nr 131 av herrar Spångberg m. fl. och nr 196 av fru Nordgren m. fl. angående förbättring av det statliga moderskapsunderstödet. Förbundsstyrelsen vill med anledning härav värdsamt göra följande uttalande.

Beträffande motionen nr 131 av herrar Spångberg m. fl. vilken avser att lämna väsentligt kraftigare ekonomiskt stöd åt mindre bemedlade barnaföderskor än det nu utgående, kan styrelsen ej uttala annat än att ett undanröjande av ekonomiska svårigheter är en nödvändig förutsättning för en god barnbördsvård i fattiga och mindre bemedlade hem. Därför behöves ingen motivering. Styrelsen vill dock påpeka att *en del* av det statliga ekonomiska understödet med fördel kan utgå i form av fria naturaprestationer såsom fri barnbördsvård, fri hemhjälp, fri eller till avsevärt nedsatt pris lämnad spädbarnsutstyrelse o. d.; understödet kommer då säkrare sitt egentliga ändamål till godo. Huru stort det statliga understödet bör göras och huru långt det bör sträcka sig, anser sig styrelsen sakna förutsättningen att bedöma; här äro statsfinansiella faktorer de avgörande.

Motionen nr 196 av fru Nordgren m. fl. berör en samhällelig angelägenhet av allra största betydelse. I densamma framhålles dels behovet av förbättrad moderskapsvård åt icke försäkrade barnaföderskor, dels föreslås att moderskapsunderstödsberättigade skola beredas kostnadsfri såväl förlossningshjälp som för- och eftervård. Motionärerna yttra vidare: »Vi ifrågasätta nämligen

huruvida det inte nu vore lämpligt att en omorganisation av vårt barnmorskewäsende ägde rum i sådan riktning, att distriktsbarnmorskorna helt avlönades och de nuvarande taxorna slopades, samt att i distriktsbarnmorskornas tjänstgöringsskyldigheter inginge att kostnadsfritt biträda vid förlossning och ägna nödig efterskötsel åt såväl barnaföderskor, försäkrade i de erkända sjukkasorna, som icke försäkrade barnaföderskor, vilka äga att uppbära statligt moderskapsunderstöd.»

Förbundsstyrelsen ser i detta citat den del av motionen som främst bör bli föremål för dess utlåtande.

Med glädje erfar barnmorskorna att deras alltför länge försummade löneförhållanden nu framförts till behandling i riksdagen. Emellertid måste förbundsstyrelsen framhålla, att denna fråga *icke kan behandlas enbart såsom en isolerad löne regleringsfråga*. Till motivering av denna åsikt får styrelsen anföra följande.

Barnmorskornas inkomster ha av ålder varit fördelade på fast lön och arvode enligt taxa för varje enskild förrättning. På grund av ändrade förhållanden inom barnbördsväsendet — en minskad nativitet och barnbördernas allt mer fortgående överflyttning från hemmen till anstalter — har emellertid under de senare åren den forna relationen mellan lön och arvode förskjutits högst avsevärt. Frånsett en del undantagsfall spelar numera arvoden för de särskilda arbetsprestationerna en mycket oväsentlig roll för barnmorskornas ekonomi, ja t. o. m. så ringa, att man i stort sett kan bortse därifrån, när det gäller att bedöma barnmorskornas allmänna ekonomiska belägenhet, som för den skull i stort sett blivit vida sämre än den från början avsedda. Ur barnmorskornas synpunkt skulle sålunda en utökning av lönen såsom kompenstation för en borttagen taxa uteslutande kunna betraktas såsom en fördel och såsom en av utvecklingen nödvändiggjord reglering. Detta leder emellertid till den paradoxala situationen att — om barnmorskorna ej skola sänkas ned till de forna jordegummornas nivå — deras lön måste höjas därför att, och i samma mån som, deras arbetskvantitet minskar. Det måste på något sätt ordnas så att de kunna bibehålla den levnads- och yrkesstandard, som är nödvändig för personer i deras mycket ansvarsfulla ställning och för tillgodoseende av en god moderskapsvård. Barnmorskorna får ej heller tvingas att göra sin existens beroende av inkomster utom yrket, som då på grund av minskade arbetstillfällen kan bli snart sagt blott en bisysselsättning. I sådana fall har barnmorskorna därtill ytterligt svårt att bibehålla vare sig intresset för yrket eller sin yrkesskicklighet på en tillräckligt hög nivå. Å andra sidan är det ur statsfinansiell synpunkt en uppenbar absurditet att uppehålla en kår av väl och tillräckligt avlönade barnmorskor, som under stora delar av året gå arbetslösa.

En reglering av barnmorskornas löner måste därför oskiljaktligen sammankopplas med en reglering av deras arbetsförhållanden. Detta blir enligt styrelsens mening en ofrånkomlig konsekvens för utredningsarbetet, och den för barnmorskorna viktigaste följden.

Förbundsstyrelsen har mycket att anföra i detta sammanhang, men avstår därifrån i förhoppning om att framdeles få tillfälle att uttala sig redan på ett tidigt stadium av den i motionen begärda utredning, som styrelsen livligt hoppas att riksdagen kommer att besluta. Den vill dock framhålla, att beträffande arbetsorganisationen den i stort sett ansluter sig till det av Statens sjukvårdskommitté framlagda förslaget till förlossningsvårdens organisation, varvid den dock icke kan underlåta ett påpekande, att där framlagda siffror angående barnmorskornas avlöningsförhållanden äro felaktiga och missvisande. Dels uppgives nämligen att minimilönen nu utgår med 800 kronor i stäl-

let för lagstadgade 950 kronor, dels synas kommitterade alldeles hava förbiset den utomordentligt viktiga omständigheten att flertalet distriktsbarnmorskor av sina kommuner uppbära vida mer än den för kommunerna lagstadgade *minimi*andelen i lönen. En lönereglering enligt sjukvårdskommitténs riktlinjer bleve för den skull i hög grad ödesdiger för barnmorskekåren.

Styrelsen vill på det livligaste instämma i motionärernas åsikt att all av barnmorskorna utövad moderskapsvård, sålunda även för- och eftervård, bör vara kostnadsfri för till moderskapsunderstöd berättigade barnaföderskor. Den skulle t. o. m. vara benägen förorda, att *möjligheter* till både kostnadsfri förvård och kostnadsfri eftervård *även efter* barnsängsvården bereddessa samtliga barnaföderskor, åtminstone under en viss övergångsperiod. Det gäller här att utreda ett par synnerligen viktiga hälsovårdsformer eller rättare sagt hälsoövervakningsformer, och tills övertygelsen om nödvändigheten därav inträngt i folkmedvetandet, måste propagandan göras synnerligen aktiv. Men en sådan propaganda försvåras, om man icke blott skall så att säga psykiskt tvinga kvinnorna till undersökning, utan även förmå dem att betala därför. Det aktiva arbetet kunde överlåtas på barnmorskorna att utföras i enlighet med av vederbörande myndighet godkända planer och finansieras av staten. Ehuru utformandet av detta förslags detaljer tillkommer den i motionen föreslagna utredningen vill styrelsen dock redan nu framhålla att ett sådant såsom temporärt avsett arrangemang tämligen snabbt torde kunna införas och bliva till en reglering tills vidare av barnmorskornas såväl löne- som arbetsförhållanden under den övergångsperiod, som är nödvändig tills den definitiva regleringen hunnit bli utarbetad och genomförd.

Till vad motionärerna anföra beträffande sjukvårdens förhållanden i vad angår moderskapsvården, vill förbundsstyrelsen lägga ytterligare en synpunkt. Samarbetet mellan sjukvårdens och barnmorskorna bör göras betydligt intimare och effektivare än vad som hittills skett. Inom centralsjukvårdens styrelser är visserligen sjukvårdssakkunskapen tillgodosedd genom till varje kassa adjungerad läkare. Det är emellertid uppenbart att läkarens uppgift framför allt blir att medverka vid lösandet av de problem som angår kroppssjukvården i allmänhet och som ingå i sjukvårdens huvudsakliga verksamhet. Även om moderskaps hjälpen och moderskapsunderstöden blott omfatta en ringa del av sjukvårdens verksamhet, utgöra de för den skull dock ingen oviktig detalj. De ge vidare upphov till specialproblem av helt annan karaktär än sjukvårdsproblemen i övrigt. Det synes därför styrelsen ytterst önskvärt, att jämväl moderskapsvårdens speciella utövare, barnmorskan, blir representerad inom sjukvårdens styrelser. För dessa borde tillgången av hennes stora erfarenhet från det löpande arbetet bland den fattiga befolkningen säkerligen bli av mycket stort värde för bedömandet av hithörande problem.

I detta sammanhang vill styrelsen framhålla det lämpliga i att åt barnmorskorna lämna uppdraget att mottaga i sjukvårdens stadgad anmälan om förestående förlösning. Den blivande modern, särskilt den ogifta, vänder sig nog med större trygghet till sin barnmorska än till annan ofta kanske manlig kassefunktionär. Barnmorskan finge också därmed ett osökt tillfälle till en första kontakt med kvinnan samt möjlighet att inrikta hennes tankar på nödvändigheten av förebyggande vård, att lämna nödiga råd m. m.

Vid Svenska Barnmorskeförbundets sista allmänna möte i Karlstad sommaren 1934 diskuterades här nämnda synpunkter på samarbetet mellan sjukvården och barnmorskan, och därvid uttalades samfällt denna frågas stora betydelse för barnmorskorna och framför allt för deras klientel.

Styrelsen för Svenska Barnmorskeförbundet får sålunda på det allra var-

maste tillstyrka den i fru Nordgrens m. fl. motion begärda utredningen angående möjlighet att snarast utvidga det statliga moderskapsunderstödet och därmed sammanhängande förhållanden. Styrelsen vågar därvid värdsamt hemställa *dels* att dess här gjorda påpekanden angående utredningens uppgift måtte beaktas, *dels ock* att den på ett eller annat sätt måtte beredas tillfälle att redan på ett tidigt stadium av utredningen inkomma med kompletterande synpunkter.

Stockholm den 15 februari 1935.

Å styrelsens för Svenska Barnmorskeförbundet vägnar.

Frans Berghund.

Elsa Leander.